

ELBIR

**ELEKTRONIKUS LAKOSSÁGI BŰNMEGELŐZÉSI INFORMÁCIÓS
RENDSZER
POLGÁRMESTERI HÍRLEVÉL
2012. MÁRCIUS**

*A családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos
rendőri feladatok 2011. évi végrehajtásáról*

A családon belül zajló erőszakos cselekmények esetében rendkívül nagy arányú a látencia. Ezt a négy fal közötti elkövetés, a történések helyszíne, az elkövető és az áldozat közötti meglévő érzelmi vagy éppen „félelmi” viszony, valamint a társadalom általi negatív megítéléstől való félelem együttesen vagy külön-külön okozza. Megdöbbentő, hogy a társadalom negatív értékítélete többnyire visszatartja az áldozatot a segítségkéréstől, az intézményi segítség vagy hatósági fellépés igénybevételétől.

A megyei rendőri szervek elmúlt időszakban folytatott szakmai tevékenységeinek köszönhetően az áldozatok sérelmére elkövetett ilyen cselekményekkel kapcsolatban egyre többen éltek jelzéssel a hatóságok felé. A bűnmegelőzési jellegű tájékoztatások, a médiában közölt információk, a távoltartás intézményéről közelmúltban megalkotott törvény, illetve az erre épülő normák, valamint ezek különböző fórumokon történt ismertté tétele megadták a lehetőségét annak, hogy a sértettek bátrabban keresték fel a segítő szolgálatokat, a rendőrséget vagy a védelemmel foglalkozó civil intézményeket.

A tárgyévben megyénk területén **23765 bűncselekmény vált ismertté, ebből 4% (956) tartozik a családon belüli erőszak kategória körébe.** A bűnözés összvolumenéhez viszonyított aránya nem számottevő, de súlyában jelentős társadalmi probléma. Ezen cselekményeket **914 sértett személy sérelmére, 955 fő követte el.**

Megállapítható, hogy a családon belüli erőszakos jogsértések közül jellemzőek az erőszakkal elkövetett élet és testi épség elleni cselekmények. Ezen elkövetési magatartások több esetben mások előtt nyilvános helyen a köznyugalom megzavarására alkalmas módon jelentkeznek.

A 2008. január 01-jével hatályba lépett bűncselekmény, a Btk. 176/A.§.-ba ütköző **zaklatás** vétsége miatt nyomozó hatóságaink **267** esetben indítottak eljárást.

Ez a családon belüli erőszak kategóriájába sorolt deliktumok **28%-a**. A zaklatás bűncselekményéhez tapasztalataink szerint, többnyire nem kapcsolódik tényleges erőszak, a megvalósuló fenyegetések inkább a „lelki terror” kategóriájába sorolhatóak. Gyakran a zaklatás miatt tett feljelentés csak a már kényelmetlenné vált férj, élettárs vagy partner „eltávolítását” szolgálja, társadalomellenes magatartás valójában nem valósul meg.

A bűncselekmény elkövetési módszere több esetben telefonon, sms-ben történő élet vagy testi épség elleni fenyegetés alkalmazása. Előfordult, hogy a zaklatás bűncselekmény miatt tett feljelentést később a feljelentő vissza akarta vonni, mert időközben a hozzátartozójával kibékült.

Az esetek egy részének pszichológiai hátterében a férfi birtoklási vágya áll, amelynek célja az elvesztett társ visszaszerzése, vagy ha ez nem várható, akkor az életének a megkeserítése.

A másik jellemző bűncselekmény a **testi sértés**, mely a kategórián belül **26%-ban, 250** esetben fordult elő. Ezek általában könnyű testi sértések, ahol az elkövető és a sértett ismerik egymást. Jellemzően fokozott veszélyhelyzetet jelent az érintett felek válási időszaka, növelve azt, ha a válás után közös lakásban kénytelenek lakni továbbra is. Elkövetői oldalról az ittasság mellett, agresszív viselkedéssel, erőszakkal átszótt állandósult életformával lehet találkozni.

A súlyos testi sértést követően jellemző, hogy nem a sértett, hanem az orvos jelenti az esemény megtörténtét. Az elszenvedett trauma ellenére sem elég határozott a bántalmazott, ennek oka a félelem, a fenyegetettség érzése, valamint egyszerűen csak az, hogy nem kívánja a magánéletét a nyilvánosság elé tárni.

A vizsgált tárgyidőszakban **garázdaság törvényi tényállása 12%-ban** volt megállapítható. Az ilyen típusú cselekmények elkövetési helyszíne általában a közterület, az utca, ahol nemcsak a sértett személyében, hanem külső tanúkra nézve is félelmet, riadalmat kelt a cselekmény.

Megyéinkben **kiskorú veszélyeztetése a vizsgált kategóriában szintén 12%-ban** fordult elő. Itt általában a szülő a közoktatási törvényben meghatározott kötelezettségének nem tett eleget és nem gondoskodott arról, hogy tanköteles korú gyermeke rendszeresen iskolába járjon.

A fentiekben említett négy jogsértés képezi az összes, családon belül elkövetett bűncselekmények **78%-át**.

Tartás elmulasztása az esetek **4%-ban** van jelen. Ez azonban nem tipikus családon belüli erőszak, de az intézkedés ezen kategóriába sorolja. Ezeknek az ügyeknek közös jellemzője, hogy a volt házastárs, élettárs nem fizeti a tartásdíjat.

Több esetben megállapítható, hogy a kötelezett anyagi helyzeténél fogva képes lenne a megállapított tartásdíj fizetésére, de bosszúvágy által vezérelve nem tesz eleget kötelezettségének.

Magánlaksértés szintén 4%-ban, míg lopás a cselekmények 3%-ában fordul elő, a regisztrált családon belüli erőszakos jogsértéseken belül. A vagyon elleni bűncselekmények vizsgálatánál nehézségként jelentkezik, ha a feljelentő és feljelentett között a feljelentés megtételekor még nem történt meg a vagyonmegosztás, így nehéz megállapítani a tulajdonjogot is.

Elkövetői oldal

Férfi				Nő			
időskorú	felőtt	fk.	gyk.	időskorú	felőtt	fk.	gyk.
136	610	21	0	33	143	12	0

A családon belüli erőszak fogalomkörébe tartozó deliktumok sajátossága, hogy az elkövető az esetek túlnyomó részében a sértett által ismert. A megyében regisztrált családon belüli erőszakot elkövető személyek **80%-a férfi (767 fő)** és **20%-a nő (188 fő)** volt.

Akár verbális úton, akár cselekvéssel valósul meg a bűncselekmény a férfi elkövetőkre jellemző az erőszakos agresszív magatartás.

A felnőtt nők leginkább a kiskorú veszélyeztetése törvényi tényállását merítették ki azzal, hogy nem gondoskodtak gyermekeik iskolába járatásáról, esetenként elmulasztották a szükséges gondoskodást.

Elkövető a sértettnek

- szülője	266
- nevelője, gondozója	30
- testvére	23
- házastársa	147
- volt házastársa	129
- élettársa	87
- volt élettársa	110
- egyéb hozzátartozója	163

A sértett és elkövető családon belüli egymáshoz való viszonyát vizsgálva megállapítható, hogy elsősorban a **szülő, jelenlegi és volt házastárs** követtek el a másik fél sérelmére erőszakot. Ez az **542 fő** a kategórián belüli elkövetők **57%-a**.

Az elkövetés helyszínei

- magánlakás	617
- közterület	139
- nyilvános hely	44
- egyéb vagy nem helyszínes bcs.	156

Az elkövetés helye **617 esetben** az együttélés színhelye, a lakás és lakóház, ahol a családtagok életvitelszerűen együtt élnek, vagy korábban együtt tartózkodtak, illetve ennek közvetlen környezete. Egyre gyakoribb a konfliktushelyzet erőszakos jellegű megoldása közterületen is.

Áldozati oldal

Férfi				Nő			
időskorú	felöltt	fk.	gyk. korú	Idősk.	Felnöttt	fk.	gyk. korú
22	127	29	71	61	492	35	77

A családon belüli erőszak körében elkövetett bűncselekmények sértetti oldalát vizsgálva kitűnik, hogy a kérdéses időszakban a **gyermekkorú sértettek aránya 16%**, a **fiatalkorúaké 7%**, míg az **időskorúaké 9 %**. Továbbra is meghatározó a **felölttkorúak magas aránya (68%)**.

A 60 évnél idősebb sértettek aránylag alacsonyabb számban jelennek meg. Az őket érintő cselekmények elkövetői általában leszármazottjaik köréből kerül ki. Ezekben az esetekben a látencia nagysága messze meghaladhatja az ismertté vált eseteket. Itt a bántalmazottak hivatkozva arra, hogy „csak a saját gyermekemet és unokámat nem jelentem fel” szegyenkeznek, titokban tartják a velük szemben elkövetett jogsértéseket, esetleg letagadják a bántalmazás tényét vagy a sérülést egy baleset következményeként tüntetik fel.

A **gyermek sértetteknel elkövetői magatartás** sok esetben a gondatlanság, a kiskorú felügyelet nélkül hagyása, amelynek következtében sérülést, törést szenved, leforrázza magát vagy áramütés éri.

Kiskorú veszélyeztetése bűncselekmények során a vizsgálat tárgyát képező gyermek erkölcsi, értelmi és érzelmi fejlődésére vonatkozóan pszichológus szakértő bevonásával szerezhető be adat, információ. A legjellemzőbb a kötelező szülői gondozás elhanyagolása, amikor az egészség megőrzéséhez szükséges vizsgálatokra nem viszik el gyermeküket, a felírt gyógyszereket nem váltják ki, gátolva ezzel testi fejlődésüket, valamint az iskolai oktatás alól önként kivonják gyermekeiket, amellyel szellemi fejlődésüket akadályozzák.

Egyre gyakoribb **bűnözői magatartás**, amikor a felnőtt korúak a bűncselekmény elkövetésére, vagy az abban való részvételre bírják rá a nevelésükre, felügyeletükre bízott gyermeket. Ezek a jogsértések jellemzően vagyon elleniek.

A jelenség feltárása, a **tényállás megállapítása rendkívül nehéz feladat**. Egyrészt, mert a sértettek többsége gyermekkorú, így a szülőktől való félelem, fenyegetettség, valamint a másokkal szembeni szégyenérzet nehezíti azt.

Közbiztonsági tapasztalatok

A családon belüli erőszak körébe tartozó személy elleni cselekmény miatt beérkező bejelentésekre azonnali intézkedés történik, melyre leggyakrabban a körzeti megbízotti, illetve a járőri állomány reagál. Az intézkedés kérése legtöbbször az esti, késő délutáni órákban történik, általában telefonon, elsősorban a sértett vagy a szomszédok részéről.

A helyszínre küldött rendőrök mindig **megadják a sértettek számára a szükséges felvilágosítást** (jogi út, orvosi ellátás, családsegítőhöz vagy rokonokhoz kísérés, áldozatvédelemmel kapcsolatos tájékoztatás, civil szervezetekről, intézményes ellátásról szóló figyelemfelhívás).

Az intézkedéseket döntő többségében magánlakásokban és a hozzájuk tartozó zárt udvarokon foganatosították.

Az egyes családoknál rendszeres, visszatérő intézkedésekről lehet beszélni, folyamatos jellegű erőszakról van szó, ami általában a felek italozó életmódjára vezethető vissza és ismétlődése a segélyezési vagy más pénzkifizetési időszakokra korlátozódik.

Az indulati cselekményeknél gyakran a kellő felvilágosítás megadása is elegendő, további intézkedésre nincs szükség.

A körzeti megbízotti állomány folyamatosan végzi az érintett, veszélyeztetett családok figyelemmel kísérését. A konfliktussal terhelt családokat visszatérően ellenőrizték, ahol veszélyeztetettséget tapasztaltak, ott a gyermekjóléti szolgálat felé – a kiskorú védelme érdekében – jelzéssel éltek.

Több kapitányság tekintetében az esetmegbeszélések a bűnügyi és közrendvédelmi állomány tagjai között folyamatosak. A szakterületen tevékenykedő civil szervezetek rendezvényeikre a rendőrség szakembereit rendszeresen meghívják és előadás formájában kérnek tájékoztatást.

Bűnügyi tapasztalatok

A családon belüli erőszak kategóriájába tartozó nyomozások vizsgálatával kapcsolatos eljárási szabályokat a bűnügyi állomány elsajátította és azokat folyamatosan alkalmazza.

E bűncselekmények vonatkozásában a felderítés, a nyomozás sokszor nehézségekbe ütközik. Több esetben **a hatóságoknak tudomásukra sem jut a cselekmény**, vagy ha tudnak is róla, akkor a sértett meggondolja magát, és már nem akarja az eljárás lefolytatását. Ez köszönhető annak is, hogy az áldozat kibékül az elkövetővel, vagy a köztük lévő „függőségi viszony” miatt nem meri megtenni a lépéseket a felelősségre vonásának irányában.

A megfélemlítés, a félelem szerepe is jelentős, sőt előfordul olyan is, amikor az áldozat nem akarja „kitergetni a szennyest” idegenek előtt.

A családon belül történt erőszakos ügyek felderítése, nyomozása, vizsgálata során nagy körültekintéssel járunk el. Kiemelt szempontként kezeljük, hogy az ilyen cselekménnyel érintett sértettek az eljárás során ne szenvedjenek el további érzelmi, erkölcsi sérülést, ne váljanak „másodlagos áldozattá”.

Az áldozatvédelmi feladatokat a kapitányságon ezen esetek vizsgálatára kijelölt bűnügyi nyomozók – előadók – végzik. A konkrét ügyekben az áldozatokat jogaikról tájékoztatják, a gyermek- és fiatalkorú sértettek esetében a gyámhatóságok felé jelzéssel élnek.

A jelenlegi munkateher, leterheltség mellett kizárólag a Miskolci Rendőrkapitányságon van mód és lehetőség arra, hogy 1 fő függetlenített bűnmegelőzési előadó foglalkozzon a családon belüli erőszak problémakörével. A megye többi kapitányságán egyéb nyomozati tevékenység mellett végzik ezt a tevékenységet.

Az áldozatok az első kihallgatás alkalmával tájékoztatást kapnak jogaikról, kötelességeikről, felvilágosításban részesülnek az áldozatvédelem, a kárenyhítés lehetőségéről, a segítő szervezetek elérhetőségeiről.

A lelkiileg megviselt sértettek vallomásának képi rögzítése még nem vált általános gyakorlattá, csakúgy mint a speciális „gyermekkihallgató-szobák” használata sem. Ilyen szoba működik a Miskolci az Encsi és a Tiszaújvárosi Rendőrkapitányságon, de tervezik a kialakítását a Kazincbarcikai Rendőrkapitányságon is.

A lehetőségekhez mérten a családon belüli erőszakkal kapcsolatos ügyek nyomozását és vizsgálatát minden kapitányságon magas fokú elméleti és gyakorlati ismeretekkel, tapasztalatokkal és empátiával rendelkező kolléga végzi, - lehetőség szerint pedagógus alapképzétségű - aki már az első meghallgatástól követi az ügyet. Az áldozattal törekszik jó kapcsolatot kialakítani és ezáltal az átélt trauma káros hatását is igyekszik csökkenteni.

Az eljárások során a tanúvédelmi lehetőségek az érintettek kérelmére alkalmazásra kerülnek. A külső tanúk adatainak zárt kezelése mellett, a nyomozószervek igyekeznek elkerülni, illetve más bizonyítékokkal helyettesíteni a szembesítéseket.

Az eljárások során – főként a kiemelt tárgyi súlyú bűncselekmények nyomozása alkalmával – a sértett kihallgatása pszichológus szakértő bevonásával történik, majd a későbbiek során szakértői vélemény beszerzésére is sor kerül.

Bűnmegelőzési tapasztalatok

A bűnmegelőzési tevékenység egyik fontos feladata a veszélyeztetett gyermek- és fiatalkorúak feltérképezése és a gyámügyi szervezetekkel történő kapcsolattartás.

A kapitányságok a gyermekvédelmi feladatok ellátására **együttműködési megállapodást** kötöttek az önkormányzatok jegyzőivel, az abban foglaltakat általában félévente értékelik, az esetleges hiányosságokat feltárják és azok megszüntetésében kölcsönösen részt vesznek.

A felvilágosítási kötelezettség hatékonyabb teljesítése érdekében osztályunk 2010-ben is **aktualizálta** a B-A-Z megyében található család- és gyermekvédelmi intézmények, valamint anyaothonok, családok szállók jegyzékét, amelyek minden kapitányság ügyeletén már korábban elhelyezésre kerültek.

Így az érintett áldozatok, illetve hozzátartozóik minden esetben felvilágosítást kapnak a területünkön elérhető, ilyen jellegű ügyekkel foglalkozó civil szervezetek elérhetőségéről, működéséről.

A helyi és területi szervezeteknek a családon belüli erőszak megelőzésére irányuló primer tevékenysége elsősorban bűnmegelőzési iskolai programokban kap fontos szerepet:

- **Magyar Rendőrség Biztonságra Nevelő Iskolai Programja, a D.A.D.A.,**
- **„Ellen-szer” középiskolai bűnmegelőzési program,**
- **a főkapitányság bűnmegelőzési osztálya által létrehozott „Beccaria” iskolai nevelési-
oktatási prevenció program,**
- **Iskolarendőr projekt.**

Az Elektronikus Lakossági Bűnmegelőzési Információs Rendszeren („ELBIR”) keresztül a hírlevelekben minden évben a Polgármesteri Hírlevél egyik kiemelt témája a családon belüli erőszak kezelése és megelőzése. A gyermek és ifjúságvédelmi kérdésekkel, problémákkal több lakossági és iskolai hírlevélben is foglalkoztunk.

Munkatársaink a megyében szervezett családi és gyermekvédelmi konferenciákon felkért előadóként ismertetik a szakemberekkel a rendőrség ezirányú tevékenységét, a kialakult helyzetet, de foglalkozunk a leendő szakemberek képzésével is.

Feladatunknak tartjuk az állampolgárok figyelmét felhívni arra, hogy a „**Telefontanú**” segítségével anonim bejelentéseket tehetnek az esetleges bűncselekményekről és a családon belüli erőszakról. Ezekon túlmenően a diákok figyelmét is felhívjuk arra, hogy ilyen módon anonim bejelentéseket tehetnek. A telefonszámot az iskolákban elérhető helyen, a központilag biztosított matricák felhasználásával adtuk közre.

2011. évben folytatódott a megye területén található általános iskolák többségében az „Iskola rendőre” program. Az oktatásba újként belépő rendőrök részére kiadtuk a „**Felkészítő tematika a bűnmegelőzési ismeretek oktatásához**” című segédanyagot, melynek segítségével ismereteket szereznek az iskolákban tartandó bűnmegelőzési célú órákra.

2011. januárjában több miskolci általános és középiskolájába vittük el a Rendőrség-történeti Múzeum „**Vigyázz magadra**” című vándorkiállítását. Az intézményekben 5-7 napig volt lehetőségük a diákoknak a pedagógusok segítségével megismerni a különböző veszélyhelyzeteket és megoldásokat bemutató tablókat.

A B-A-Z. Megyei Önkormányzat 2011. októberében **Középtávú Közrendvédelmi Programot** fogadott el, melyben bűnmegelőzési feladatok meghatározására is sor került. A program alapján a megye 10 rendőrkapitánysága kijelölt 1-1 veszélyeztetett települést, ahol a kapitányságok kijelölt munkatársai komplex bűnmegelőzési napokat szerveztek. Itt kiemelt szerepet kapott a családon belüli erőszak és a távoztartás témája.

Gyermekvédelmi tapasztalatok

A kiskorúak eltűnésével kapcsolatban minden esetben vizsgálat alá kerül, hogy távozásuk oka összefüggésbe hozható-e családon belüli erőszakkal.

Az intézeti szökések háttérében legtöbbször a kalandvágy, valamint a kötöttségek, szabályok alóli kibúvás szerepel meghatározó okként. Ezekben az esetekben jellemző, hogy a gyermek gyakran visszaszökik a családjához, oda, ahonnan családi problémák miatt került kiemelésre.

A családon belüli erőszak elsődleges megelőzése végett a megye kapitányságai szorosan együttműködnek a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokkal, mely együttműködést kölcsönös és naprakész információ-áramlás jellemez.

Ezt támasztja alá az a statisztikai számadat is, mely alapján az elmúlt évben összesen 390 esetben éltünk jelzéssel a gyermekjóléti szolgálatok felé. Ideiglenes hatályú intézeti elhelyezésről gyermek és fiatalok védelmével kapcsolatban 45 esetben intézkedtünk.

Jól kiépített, és folyamatos az információcsere azokkal a szervekkel, szervezetekkel, amelyek a konfliktus-, esetleg a válsághelyzetben lévőknek megfelelő segítséget tudnak nyújtani.

Észrevételek

A családon belüli erőszak megelőzéséhez szükséges társadalmi figyelem felkeltésében alapvető szerepe van a médiának, hiszen problémaorientált műsorokkal el lehet juttatni a megfelelő célcsoportokhoz a szükséges információkat.

Fontos a társadalom érzékenységére alapozni, elérni a segítségnyújtás természetessé válását, a szakemberek megfelelő hozzáállását, rendszeressé tenni a konfliktusfeloldó, agresszió-kezeléssel kapcsolatos továbbképzéseket.

A közrendvédelmi és bűnügyi állomány együttműködve törekszik arra, hogy a családon belüli erőszak kategóriájába tartozó esetek, illetve ezek látenciája csökkenjen, a kiemelt jelentőségű bűnmegelőző tevékenység fokozottan érvényesüljön.

**BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG
BŰNÜGYI IGAZGATÓSÁG
BŰNMEGELŐZÉSI OSZTÁLY**

☒ 3501 Miskolc, Zsolcai kapu 32. Pf.:161
☎ (46) 514-500/23-27, fax: 27-37

